

VEGA

Priručnik: Deca na aerodromima

DECA U POKRETU KOJA SU POD RIZIKOM
PRIRUČNIK ZA GRANIČNU POLICIJU

MARRI

Migration, Asylum, Refugees Regional Initiative

VEGA

Priručnik: Deca na aerodromima

**DECA U POKRETU KOJA SU POD RIZIKOM
PRIRUČNIK ZA GRANIČNU POLICIJU**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland

T +48 22 205 95 00
F +48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

© Frontex, 2015
Varšava, avgust 2015 godine

Printed version:

TT-02-17-558-SR-C
ISBN 978-92-9471-225-7
doi:10.2819/167941

PDF:

TT-02-17-558-SR-N
ISBN 978-92-9471-223-3
doi:10.2819/51283

Contents

Kako koristiti ovaj priručnik? #5

Predgovor #7

1. Definicije #11

- 1.1 Dete #13
- 1.2 Deca u pokretu koja su pod rizikom #13
- 1.3 Deca sa pratnjom #15
- 1.4 Deca bez pratnje #15
- 1.5 Deca odvojena od porodice #16
- 1.6 Trgovina decom #17
- 1.7 Krijumčarenje dece #18
- 1.8 Najbolji interesi deteta #20
- 1.9 Mehanizam zaštite i nacionalni mehanizam upućivanja #21

2. Operativne smernice #23

- 2.1 Uvod #25
- 2.2. Postupanje sa decom #26
- 2.3. Ostajanje sa decom na graničnom prostoru #29

3. Deca sa pratnjom i odvojena deca #31

- 3.1. Prilikom približavanja proveri na prvoj liniji kontrole #33
- 3.2. Druga linija kontrole #37
- 3.3. Tranzitna područja i kontrole na vratima #42
- 3.4. Konačna odluka i upućivanje #43

4. Deca bez pratnje #45

- 4.1. Kada se približavaju tačkama za proveru i prvoj liniji kontrole #47
- 4.2. Kontrola na drugoj liniji #49
- 4.3. Konačna odluka i upućivanja #50

5. Dodatne informacije #53

- 5.1. Prikupljanje podataka #55
- 5.2. Zaštita podataka #55
- 5.3. Konzularna predstavništva trećih zemalja #56
- 5.4. Postupci avio-prevoznika za postupanje sa decom bez pratnje #56

6. Mehanizam zaštite i nacionalni mehanizam upućivanja #57

7. Pojmovnik #63

Kako koristiti ovaj priručnik?

Preporuke sadržane u ovom priručniku imaju za cilj povećanje svesti službenika granične policije u pogledu dece (maloletnika) koja prelaze spoljašnju vazдушnu granicu Evropske Unije, bez obzira na to da li imaju pratnju. Ovo može poboljšati identifikaciju dece koja su pod rizikom na aerodromima, uz istovremeno obezbeđenje poštovanja njihovih prava i sprovođenje akcija koje se preduzimaju protiv kriminalnih pretnji njihovoj dobrobiti.

Priručnik sadrži odgovarajuće operativne mere za kontrolu ulaska, tranzita i izlaska. Prilikom osmišljavanja ovih mera nije uzeto u obzir moguće ali retko prisustvo službenika na licu mesta, a koji su specijalizovani za prava deteta ili dečju zaštitu. Smernice takođe u svakom trenutku pokušavaju da odraze i obezbede pristup zasnovan na pravima deteta, pri čemu se uzimaju u obzir konkretne potrebe i obaveze u vezi sa aktivnostima granične policije.

Ovaj priručnik je namenjen iskusnim graničnim policajcima i zasniva se na principima najboljih interesa deteta i zaštite dece na granici.

Smernice treba da se sprovode:

- ♦ shodno nacionalnim pravilima i ovlašćenjima organa granične policije u zemlji domaćinu;
- ♦ imajući u vidu da mere koje predlaže Frontex obuhvataju sve aktivnosti granične kontrole sve do trenutka kada, prema okolnostima, postaje očigledna osnovana sumnja da je dete u opasnosti. Nakon toga, mehanizam upućivanja i inicijalna istraga primenjivaće se u skladu sa relevantnim nacionalnim zakonodavstvom o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštite ranjivih lica, a naročito u skladu sa najboljim interes-

ima deteta, što mora biti primarno pitanje, zajedno sa principom *non-refoulement* (bez prinude povratka)¹.

Svi pripadnici granične policije pozvani su da na terenu provere šta se navodi u ovim uputstvima i da pošalju svoje preporuke ili komentare na sledeću e-adresu Frontex-a:

VEGA.Children@frontex.europa.eu.

Subject: 'VEGA Children Handbook, comments'

¹ *Refoulement* znači proterivanje lica koja imaju pravo da budu priznata kao izbeglice. Princip neproterivanja je prvi put utvrđen 1951. godine u Konvenciji Ujedinjenih nacija o statusu izbeglica (CRSR), čiji član 33 (1) navodi da „nijedna država ugovornica neće proterati ili vratiti [*refouler*“ na francuskom] izbeglicu na bilo koji način bez obzira na granice teritorija na kojoj bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog rase, veroispovesti, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkom mišljenju“.

Predgovor

Deca su zbog uzrasti i stepena zrelosti uglavnom pod većim rizikom od zloupotrebe u odnosu na odrasle. Međunarodne kriminalne mreže povezane sa ilegalnim migracijama postale su sve sofisticiranije tokom poslednjih 20 godina. Priroda krijumčarenja dece i trgovine decom otežava da se dođe do pravih brojki, ali se većina analitičara slaže da je došlo do povećanja ovih kategorija prekograničnog kriminala. Globalni izveštaj Ujedinjenih nacija o drogi i kriminalu (UNODC) za 2012. godinu pokazuje da su oko 27% otkrivenih žrtava trgovine u periodu od 2007. do 2010. godine bila deca, za razliku od 20% u periodu od 2003. do 2006. godine. Najnovija statistička zbirka Evrostat, objavljena u oktobru 2014. godine, pokazuje da je 17% ukupnog broja žrtava trgovine ljudima registrovano prema starosnoj dobi u Evropskoj uniji između 12 i 17 godina.

Pored toga, svaka zemlja ima sopstveno tumačenje i kategorizaciju fenomena dece pogođene prekograničnim kriminalom.

U tom kontekstu, primarna uloga graničara je da se identifikuju deca koja su pod posebnim rizikom. Granični policajci takođe igraju presudnu ulogu u obezbeđivanju toga da se ta deca, bez obzira na njihovu starosnu dob, upute odgovarajućim vlastima i službama odgovornim za njihovu naknadnu zaštitu i blagostanje, a pritom otkrivaju i ometaju aktivnosti pomagača, krijumčara i / ili trgovaca ljudima. Obaveštajne informacije prikupljene tokom ovog procesa često su veoma važne za napore policije da demontiraju međunarodne kriminalne mreže.

Držanje koraka sa kriminalcima i njihovim promenljivim metodima rada nije lako – prepoznavanje deteta koje je pod posebnim rizikom zahteva posebne veštine koje često nedostaju na

mnogim mestima ulaska u Evropsku uniju. Štaviše, postupanje sa ranjivom decom, uključujući i kako da se razgovara sa njima i kako da se rešavaju slučajevi, i kako da se postupa a da se ne naruši njihov integritet, prava ili interesi, predstavlja problematično pitanje u većini zemalja sveta i predstavlja izazov za sve službe granične policije.

Cilj ovog priručnika Fronteksa je rešavanje ovih nedostataka i podrška ključnim procesima u pogledu identifikacije dece koja su u pokretu i pod rizikom i u vezi sa aktiviranjem upućivanja na nadležne organe. Bilo je mnogo prethodnih studija o dobrobiti, zaštiti i upućivanju dece identifikovanih kao ugrožena deca, ali nijedna od njih nije ponudila konkretne elemente praktičnih smernica za sprovođenje zakona. Takođe nijedna od njih nije ponudila perspektive graničnim policajcima koji često igraju ključnu ulogu u pokretanju ovih procesa i demontaža povezanih kriminalnih organizacija.

Osnovni cilj ovog priručnika je povećanje efikasnosti „zaštite dece u pokretu“ na sveobuhvatan i operativan način.

Ovaj priručnik se zasniva na saznanjima vodećih stručnjaka u Evropi, kao i na brojnim iskustvima desetine graničara, i obuhvata svaki aspekt kontrole ulaska, tranzita i izlaska u slučajevima iregularne migracije i prekograničnog kriminala koji uključuju decu na aerodromima.

Sadržaj je posebno sastavljen tako da ga granični policajci mogu lako primeniti i izrazito je orijentisan ka sprovođenju zakona, dok istovremeno pokriva relevantne aspekte integriteta dece i njihove potrebe zaštite.

Iako je uglavnom namenjen službama granične policije, priručnik bi takođe trebalo da bude koristan i drugim ljudima, od aerodromskog osoblja i osoblja avio-kompanija odgovornog za decu bez

pratnje tokom letova do osoblja u centrima za prijem i drugim službama i agencijama, kako državnih tako i privatnih, a koja u ovom priručniku mogu naći neke smernice u vezi sa načinom rešavanja teškog pitanja dece pod rizikom.

1. Definicije

U ovom priručniku korišćene su sledeće definicije.

1.1 Dete

U skladu sa relevantnim međunarodnim i evropskim pravnim standardima i zakonodavstvom, dete je bilo koje ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako prema zakonu koji se primenjuje na decu doba zrelosti nastupa ranije.

U konvencionalnom smislu, izraz „maloletan (maloletna, maloletno)” može se takođe koristiti za opis bilo kog lica mlađeg od 18 godina starosti. Većina avio-kompanija takođe klasifikuje dete mlađe od tri godine kao „dete”. Zapravo, važno je razumeti ko je subjekt ove stvari, a ne kako ga treba nazivati.

Kada je uzrast lica nejasan i postoje razlozi da se veruje da je reč o detetu, on / ona treba da budu tretirani kao takvi i, ako je potrebno, da im se pruži hitna pomoć, podrška i zaštita sve do sprovođenja odgovarajuće procene uzrasta (tj. pretpostavka mlađeg uzrasta). Zbog toga, ako postoji bilo kakva sumnja, uvek treba poći od pretpostavke detinjstva, a time i obezbediti povoljno postupanje sa detetom.

1.2 Deca u pokretu koja su pod rizikom

Deca su, po svojoj prirodi, ranjivija od odraslih. U zavisnosti od njihovog uzrasta i stepena zrelosti, deca u različitoj meri zavise od odraslih kako bi se zadovoljile njihove osnovne potrebe. Neka deca koja putuju izvan granica Evropske Unije ranjivija su od druge dece. Kada nemaju odgovarajuću brigu i zaštitu ili su ugrožena njihova dečja prava, oni su definisani kao deca „pod rizikom”. Ova deca postaju prioritet za graničare, iako nikada nije lako doneti takav sud, čak i za one koji su najiskusniji u ovoj oblasti.

Inter-agencijska radna grupa za decu u pokretu² definisala je kada treba smatrati da su deca „u pokretu“. Grupa je došla do širokog koncepta, obuhvatajući decu različitih profila i različitih iskustava. Definicija glasi: „*deca koja se kreću iz različitih razloga, dobrotvoljno ili neovlašćeno, unutar ili između zemalja, sa ili bez roditelja ili drugih primarnih staratelja, što im može otvoriti mogućnosti, ali ih može i izložiti riziku (ili povećanom riziku) od ekonomske ili seksualne eksploatacije, zloupotrebe, zapostavljanja i nasilja. Deca doživljavaju određene rizike kao posledicu migracije.*“

Deca pod rizikom su generalno definisana kao deca koja nemaju zaštitu i brigu i čije osnovne potrebe i blagostanje (hrana, voda, odeća, zaklon, lekovi itd.) nisu zadovoljeni. Sam tim, ona nikad ne mogu ostvariti svoj puni potencijal, fizički, socijalni, emocionalni ili mentalni. U takvim situacijama, ona su naročito ugrožena i pod rizikom od eksploatacije, bilo putem kriminalnih mreža ili trgovine ljudima ili od strane njihovih roditelja ili porodica.

Deca pod rizikom uključuju decu koja žive u siromaštvu, siročad, decu sa ulice, decu-radnike, decu pogođenu oružanim sukobom i decu vojnike, decu zaraženu HIV--om, seksualno iskorišćavanu ili drugačije zlostavljaju decu i hendikepiranu decu. Načini na koje dete može biti marginalizovano, stigmatizovano ili diskriminisano su gotovo beskonačni i mogu se razlikovati u različitim društvima.

² Formirana je međuagencijska radna grupa za decu u pokretu u 2011. godini i obuhvata sledeće organizacije: Međunarodna organizacija rada (ILO), Međunarodna organizacija za migracije (IOM), Plan International, Save the Children, međunarodna federacija Terre des Hommes, Afrički pokret radne dece i omladine (AMWCY / MAEJT), Akcija za razvoj životne sredine u trećem svetu (ENDA), Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR), Dečji fond Ujedinjenih nacija (UNICEF) i World Vision International.

Vrste pretnji koje utiču na decu su izuzetno raznovrsne (krijumčarenje, trgovina ljudima, bilo da je to u svrhu prisilnog rada, prinudnog prosjačenja ili prisiljavanja u druge kriminalne aktivnosti itd.) i teško ih je kategorisati.

Mnoga deca se nađu u više od jedne situacije ranjivosti ili pretnji, što povećava njihov stepen ranjivosti i poteškoće u identifikovanju nivoa rizika (kao funkcija ranjivosti i pretnje). Na primer, deca bez pratnje i odvojena deca (vidi poglavlja 2.4 i 2.5) su među onima koja su prepoznata kao posebno osetljiva na rizik od trgovine ljudima, zlostavljanja ili podvrgavanju nasilju i / ili eksploataciji.

Deca se obično ne mogu jasno artikulirati ili objasniti (kao što naglašava UNHCR).

1.3 Deca sa pratnjom

To su lica mlađa od 18 godina koja imaju pratnju najmanje jednog roditelja ili zakonskog / običajnog staratelja.

1.4 Deca bez pratnje

Deca bez pratnje, takođe poznata kao maloletnici bez pratnje ili UMBP, su deca koja su odvojena od roditelja i drugih staratelja ili od odgovornih odraslih osoba i koja nisu zbrinuta od strane odrasle osobe, po zakonu ili po običajima.

Deca koja su napuštena nakon ulaska na teritoriju jedne zemlje, što se može dogoditi, na primer, u kratkom vremenu između sletanja aviona i njihovog dolaska na imigracioni šalter za imigraciju na aerodromu, definišu se i kao deca bez pratnje.

Ova deca treba u potpunosti zaštititi sve dok ih ne zbrinu odrasli u skladu sa zakonom ili običajnim pravom.

1.5 Deca odvojena od porodice

Odvojena deca su ona deca koja su odvojena od jednog ili oba roditelja, ili od prethodnog zakonskog ili običajnog primarnog staratelja, ali ne obavezno od drugih rođaka. Dakle, to mogu biti deca u pratnji drugih odraslih članova porodice (npr. ujaka ili dede i babe).

Sva deca, a posebno najranjivija, kao što su deca bez pratnje i odvojena deca, imaju pravo na garantovanu zaštitu. Mere odgovora uključuju: ispravnu identifikaciju po dolasku na granični prelaz ili čim vlasti saznaju za njihovo prisustvo u zemlji, urednu registraciju i utvrđivanje potencijalnog postojanja međunarodne zaštite (uključujući i neproterivanje) i, ako je to neophodno, pronalaženje članova porodice, kada je to moguće, ili imenovanje staratelja i zakonskog zastupnika, zatim negu i smeštaj, puni pristup obrazovanju, zdravstvenim uslugama i odgovarajućem životnom standardu; olakšan pristup postupcima za odobravanje azila, kada je to primenljivo, kao i zagarantovan pristup komplementarnim oblicima zaštite³.

Svaka odluka koja se odnosi na ovu ranjivu decu treba da uzme u obzir njihovu posebnu situaciju, kao i nacionalni i regionalni pravni okvir, zakon o izbeglicama i međunarodno humanitarno pravo i zakon o ljudskim pravima. Službenici za imigraciju, policija i osoblje drugih relevantnih ustanova koji rade sa ovom decom

³ Komitet Ujedinjenih nacija za prava deteta, generalni komentar br. 6 (2005) o tretmanu dece bez pratnje i odvojene dece van njihove matične zemlje

pre svega treba da imaju u vidu principe dečije zaštite i socijalne zaštite prilikom postupanja sa decom.

Bez obzira na sledeće kategorizacije, sva deca imaju pravo da podnesu zahtev za azil i da se utvrde, procene i garantuju njihovi najbolji interesi. Ako postoje bilo kakve sumnje u pogledu stvarnog uzrasta nekog deteta, mora se obezbediti ponovno uspostavljanje mehanizma procene uzrasta.

Prema zakonu Evropske unije, pitanja migracije i status migranata ne mogu biti osnov za odbijanje bilo kakvih mera zaštite, što uključuje dozvolu za ulazak ili ostanak u državi članici Evropske unije.

1.6 Trgovina decom

Trgovina ljudima (TLj) definisana je direktivom EU o trgovini ljudima kao vrbovanje, prevoz, prebacivanje, prikupljanje ili prijem lica, u ovom slučaju dece, uključujući razmenu ili transfer kontrole nad tom decom, u svrhe eksploatacije⁴.

Ovo se može dogoditi putem pretnje, primene sile ili drugih oblika prinude, otmice, prevare, lažnog navođenja, zloupotrebe moći ili položaja ranjivosti ili davanja ili primanja novca ili sticanja koristi radi postizanja saglasnosti lica koja ima kontrolu nad drugim licem.

⁴ Direktiva 2011/36 / EU Evropskog parlamenta i Saveta iz aprila 2011. g. o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima štiti žrtve i zamenjuje Okvirnu odluku Saveta 2002/629 /JHA (član 2 (1)). Član 2 (3) definiše svrhu eksploatacije koja uključuje „najmanje eksploataciju u vidu prostitucije drugih ili druge oblike seksualne eksploatacije, prisilnog rada ili usluga, što obuhvata prosjačenje, ropstvo ili prakse slične ropstvu, slugovanje, eksploataciju kriminalnih aktivnosti ili uklanjanje organa.

Međutim, član 2 (5) direktive o trgovini ljudima je vrlo jasan: ako je krajnja svrha eksploatacija deteta, TLj je krivično delo, čak i kada se ne primenjuje nijedno od prethodno pomenutih sredstava.

Trgovina decom nije samo prekogranično krivično delo: pošto je svrha kriminalne delatnosti eksploatacija dece, decom je moguće trgovati unutar nacionalnih granica.

Pored toga što se njima trguje, neka deca-žrtve mogu imati potrebu i za drugim vrstama međunarodne zaštite, kao što je azil. Deca imaju isto pravo na neproterivanje kao i odrasle osobe. Ova prava na azil su jasno definisana u pravnom sistemu Evropske unije⁵.

1.7 Krijumčarenje dece

Krijumčarenje dece se odnosi na nabavku, kako bi se, neposredno ili posredno, stekla finansijska ili druga materijalna korist, od iregularnog ulaska deteta u državu ugovornicu u kojoj dete nije državljanin ili u kojoj nema stalni boravak⁶.

Iako ova vrsta krivičnog dela ima sličnosti sa trgovinom dece, ne treba ih pomešati.

- ♦ Svrha trgovine ljudima je eksploatacija ljudskog bića i smatra se krivičnim delom protiv lica. Svrha krijumčarenja je

⁵ 5 Direktiva 2011/95 / EU Evropskog Parlamenta i Saveta iz decembra 2011. g. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili lica bez državljanstva kao korisnika međunarodne zaštite, za jedinstveni status izbeglica ili za lica koja imaju pravo na supsidijarnu zaštitu, kao i o sadržaju davanja zaštite (preinačenje)

⁶ Na osnovu Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom koja dopunjuje Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (Palermo Protokoli 2000).

premeštanje lica preko granice na neregularan način i smatra se zločinom protiv suvereniteta države.

- ♦ Trgovina obuhvata nameru eksploatacije ljudi nakon njihovog dolaska u državu, dok se uloga krijumčara obično završava čim klijent dođe do svoje ciljne zemlje.
- ♦ Trgovina ljudima se može odvijati kako unutar tako i preko nacionalnih granica, dok je za krijumčarenje potrebno prekogranično kretanje.
- ♦ Ulazak deteta u državu može biti uredan ili neregularan u slučaju trgovine ljudima, dok se krijumčarenje uglavnom karakteriše neregularnim ulazom.
- ♦ U slučaju odraslih, trgovina se uglavnom vrši upotrebom prinude i / ili prevare. Kod krijumčarenja je suprotno: oni koji se krijumčare gotovo uvek su u dogovoru sa krijumčarima. Međutim, kada je reč o deci, situacija je složenija. Komitet Ujedinjenih nacija za prava deteta (UNCRC) priznaje nivo dečje agenture, ali objašnjava i da to zavisi od starosti i stepena zrelosti deteta. Štaviše, zakonski posmatrano, saglasnost roditelja takođe je potrebna za dela u vezi sa decom. Različita pitanja, kao što su stepen zrelosti deteta i njegovo razumevanje sleda situacije itd., traže dodatnu pažnju u slučajevima koji uključuju decu. Kao što je Interpol zapazio, operativni metodi trgovine ljudima i krijumčarenja su u mnogim pogledima slični, što policijskim službenicima može otežati da razlikuju ove dve vrste krivičnih dela. U mnogim slučajevima možda neće biti moguće razlikovati trgovinu ljudima i krijumčarenje dok se faza transporta ne završi i dok ne počne eksploatacija⁷.

Pravo na azil i na princip neproterivanja primenjuju se i na krijumčarenu decu koja mogu imati potrebu za međunarodnom zaštitom.

⁷ Izveštaj o aktivnostima trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi za period 2010-2011, objavljen u maju 2012.

1.8 Najbolji interesi deteta

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima deteta propisuje da „u svim radnjama koje se tiču dece, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne zaštite, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tela, prvo treba uzeti u obzir najbolji interes deteta“. Postupanje u najboljim interesima deteta treba da bude vodeći princip za svakog graničara. Potreba da se primarno uzme u obzir najbolji interes deteta u svim pitanjima koja ga se tiču je takođe regulisana članom 24 Povelje Evropske unije o osnovnim pravima.

Komitet Ujedinjenih nacija za prava deteta⁸ nedavno je izjavio „da je koncept najboljih interesa deteta složen i da njegov sadržaj mora biti određen od slučaja do slučaja“. Najbolji interes deteta utvrđuju nadležni organi za zaštitu dece u okviru jedne zemlje, tako da su uspostavljeni neophodni postupci za brzo rešavanje slučajeva u praksi. Granični policajci igraju ključnu ulogu i treba da upute sve slučajeve gde postoji indikacija da je dete izloženo riziku, kao što je opisano u ovom priručniku.

To zahteva kapacitete koje granični policajci obično nemaju, naročito kada na spoljašnjim granicama u nekoliko sekundi treba utvrditi da li je dete pod rizikom . U tom smislu je složenost zadataka graničara još značajnija.

Veoma je važno da granični policajci imaju posebno prilagodljiv pristup kada se suoče sa slučajevima koji uključuju decu. Interesi deteta u određenom položaju ranjivosti nisu uvek najbolje zadovoljeni na isti način kao interesi drugog deteta u sličnoj situaciji. Iskusan graničar zna da ne postoje dva ista slučaja, i postupa sa posebnom pažnjom i trudom kada radi sa decom. Neophodno je prikupiti što više informacija o situaciji pojedinačnog deteta kako bi se došlo do bilo kakvih zaključaka.

⁸ UNCRC, Opšti komentar br. 14 (2013)

1.9 Mehanizam zaštite i nacionalni mehanizam upućivanja

Nacionalni mehanizam upućivanja (NMU) je sistem i mehanizam koji dozvoljava zemlji da odgovori na svoju obavezu zaštite i promovisanja ljudskih prava žrtava trgovine ljudima i drugih ugroženih lica putem koordiniranog odgovora, često uz specijalizovanu pomoć institucija građanskog društva, međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija (NVO). Postoje proceduralne razlike između NMU zemalja članica EU, ali svi imaju jedan zajednički cilj: efikasno upućivanje ugroženih lica na najbolju i najpovoljniju pomoćnu podršku. Pogledajte Poglavlje 7 za detaljniju diskusiju o NMU koja je relevantna za svu decu izloženu riziku, a ne samo za one koji su pod rizikom od trgovine ljudima.

2. Operativne smernice

2.1 Uvod

Granične kontrole su ključna prilika za graničnu policiju da spreči prekogranični kriminal: kada žrtve napuste aerodrome, mogućnosti za presretanje kriminalaca i sprečavanje njihovog delovanja drastično se smanjuju, kao i mogućnost otkrivanja žrtava i aktiviranja mera zaštite dece. Koliko će više dece -žrtve patiti ako se ove kriminalne mreže ne rasture?

Prema Evropolu, aerodromi su daleko najverovatnije mjesto za pronalaženje dece kojima se trguje ili koja se krijumčare u Evropsku uniju. Krijumčari i trgovci ljudima preferiraju aerodrome, a njihov najčešći *modus operandi* je upotreba neoriginalnih, falsifikovanih ili dokumenata dobijenih prevarom kako bi se izbegli postojeći sistemi.

Teškoća otkrivanja krivičnog dela na granici koje uključuje decu dobro je poznata. Navešćemo jedan primer: Uobičajeno je da deca koja su predmet trgovine putuju na originalnim pasošima odraslih koji nisu rodbina. Čak i kada pasoš uključuje fotografiju deteta, identifikacija može biti komplikovana činjenicom da nerazvijeni likovi imaju tendenciju da podsećaju jedni na druge i da se lica dece, kosa i čak i boja očiju često drastično promene kad rastu. Stoga granični policajac možda ne primećuje da dete i odrasli nosilac pasoša u stvarnosti nisu u srodstvu.

Krijumčari i trgovci ljudima obično pokušavaju da dođu kad je najveća gužva, kada je pritisak na pasoškoj kontroli najveći: granični policajci treba da budu upoznati sa ovim načinom rada kako bi bolje štitili decu.

Iskustvo koje je Fronteks sticao tokom godina pokazuje da iza neregularnog prelaska granice može biti slučaj krijumčarenja ljudi, ili slučaj trgovine ljudima. To znači da je svaki slučaj trgo-

vine ljudima otkriven na spoljašnjoj granici posledica eskalacije provera, što je tačno i kada su deca u pitanju.

Da bi se povećala svest o deci koja su pod rizikom i u pokretu, neophodno je razviti i održati dobar odnos sa drugim službenicima za sprovođenje zakona na aerodromu, kao i službenicima koji ne rade na sprovođenju zakona, kao što su osoblje avio-kompanije, radnici iz službe za zaštitu dece i lica koja rade sa drugim ranjivim grupama, kao i osoblje drugih organa⁹. Ovo se može postići putem redovnih koordinacionih sastanaka, zajedničkih kurseva obuke, zajedničkih specijalizovanih timova i tako dalje.

2.2. Postupanje sa decom

Neophodno je shvatiti da su deca psihološki različita od odraslih. Zato je potreban pristup koji je uvažava decu kada se primenjuje u radu s njima. Isto tako, dete možda nije voljno da se poveri strancu, pa stoga službenik (poželjno u civilnoj odeći) koji se radi sa detetom treba da uloži sve napore da stekne njegovo poverenje.

Dobre prakse koje treba imati u vidu kada radite sa decom su sledeće:

- ♦ stvoriti prijateljsko okruženje¹⁰ (ovo može biti adekvatna soba koja odgovara deci, ako je dostupna), smanjiti razliku u moći (izbegavati formalnosti, voditi računa o govoru tela, verbalnom tonu, terminima koji se koriste itd.) i omogućiti detetu da se prilagodi okolini;

⁹ Uključujući akreditirane međunarodne organizacije i nevladine organizacije.

¹⁰ Imajte na umu da odgovarajuća prostorija može pružiti osećaj privatnosti, ali, sa s druge strane, ulazak u takvu sobu može biti zastrašujući za dete. Prema tome, odgovarajuća soba je jedina spremna za takve događaje

- ♦ objasniti uloge i poslove odraslih osoba uključenih u rad sa decom, odn. lica koja rade sa decom;
- ♦ uvek govoriti istinu;
- ♦ slušati dete dok govori;
- ♦ govoriti jednostavnim jezikom i izbegavati tehničke termine (imajući u vidu jezičke barijere);
- ♦ govoriti i ponašati se na način koji odgovara uzrastu i zrelosti deteta;
- ♦ nastojati da se dete oseća udobno;
- ♦ prilagoditi manire u ponašanju (npr. održavati kontakt očima, biti na istom nivou).

Osnovni podaci¹¹ o radu sa decom sadržani su u Praktičnom priručniku za granične službe i odnose se na sledeće:

Maloletnici zaslužuju posebnu pažnju graničara, bez obzira na to da li putuju sa pratnjom.

U slučaju maloletnika koji putuje sa pratnjom, granični policajac mora da proveri da li lica koja prate maloletnike imaju starateljstvo nad njima, naročito ako maloletnike prati samo jedna odrasla osoba i postoje ozbiljne osnove za sumnju da su možda bili nezakonito uklonjeni iz staranja od strane lica koje ima zakonsko roditeljsko starateljstvo nad njima. Ako je tako, granični policajac će morati da izvrši sve neophodne istrage kako bi sprečio otmicu ili u svakom slučaju nezakonito uklanjanje maloletnika iz staranja.

¹¹ Preporuka Komisije, kojom se utvrđuju zajednički Praktični priručnik za granične policajce (Šengenski priručnik) koji će koristiti nadležni organi država članica u sprovođenju granične kontrole lica, C (2006) 5186 final, Brisel, 6. 10. 2006. g

U slučaju maloletnika bez pratnje, njihove putne isprave i prateća dokumenta moraju se detaljno proveriti kako bi se sprečilo da napuste teritoriju protivno želji lica (a) koje ima roditeljsko starateljstvo.

Kada postoji sumnja u bilo koju od prethodno pomenutih okolnosti iz Praktičnog priručnika za granične policajce, graničari moraju koristiti spisak nacionalnih kontakata za konsultacije o maloletnicima.

Iako Praktični priručnik za granične policajce jasno ukazuje na to da je roditeljsko starateljstvo kriterijum za razlikovanje između dece sa pratnjom i dece bez pratnje, graničari treba da posvete posebnu pažnju svoj deci koja putuje, bilo da su sa ili bez pratnje ili da su odvojena od roditelja.

Pored informacija iz Praktičnog priručnika za granične policajce i Zakonika o šengenskim granicama, sledeća poglavlja ovog priručnika graničarima će pružiti opise detaljnih i specifičnih postupaka koje treba da prate kada rade sa decom kao i za identifikaciju žrtve krijumčarenja i trgovine decom.

Preporuke se mogu razlikovati u zavisnosti od odgovarajućeg nacionalnog zakonodavstva, ali svako dete treba da ima poseban tretman, a graničari treba da budu svesni sledećih pokazatelja za decu pod rizikom.

Ove preporuke, međutim, nisu iscrpne: granični policajci takođe treba da budu svesni različitih metoda rada, činjenice da su metodi rada prilagođeni odgovorima koje daju organi za sprovođenje zakona i, pre svega, da se dete može instruirati, ali njegov govor tela pod stresom je retko potpuno sakriven.

2.3. Ostajanje sa decom na graničnom prostoru

Graničari imaju odgovornost za svako dete dok je ono u graničnom prostoru. Glavna poenta koju treba imati na umu jeste da granični policajci moraju voditi brigu o detetu pod rizikom sve dok ga ne preuzme osposobljeno lice, lice koje dolazi iz službe za zaštitu dece ili bilo koji drugi organ nadležan za dečju zaštitu.

Opšte preporuke (prilagođavaju se uzrastu i zrelosti deteta) povoljne za proveru na prvoj i drugoj liniji:

- Prilagodite se situaciji i detetu – koristite papir i olovku za crtanje slika, sednite na pod zajedno kako biste stvorili neformalnu atmosferu.
- Pokušajte sa interakcijom putem otvorenih pitanja (dete bi trebalo slobodno da odgovori onako kako ono želi, ali ne treba izbegavati ni pitanja na koja se odgovara sa da ili ne), izbegavajte sugestiju bilo kakvih odgovora koliko god je to moguće, neka on / ona govori slobodno i neka ne žuri. Pitajte dete da li se oseća udobno, da li je žedno, gladno, da li mu je hladno, vruće ili treba da ide u toalet ili želi ili mu / joj treba još nešto što mu / joj možete pružiti. Možda želi kod svoje majke ili oca, tako da ne dajte obećanja koje ne možete da ispunite, inače možete da narušite poverenje između vas dvoje.
- Pitajte dete da li mu je potrebna medicinska pomoć ili bilo koji drugi poseban tretman (u zavisnosti od uzrasta deteta, može se jednostavno pitati da li oseća bilo kakav bol). Takođe, lice koje prati dete može se postaviti pitanje da li detetu treba medicinska pomoć ili bilo koji drugi poseban tretman. Imajte na umu da lice koje prati dete može ovo pitanje upotrebiti u svoju korist.
- Potražite znake povrede ili bilo kakve primetne bolesti, posebnu pažnju posvetite pokazateljima mogućih zloupotreba (kao što je prisustvo nekoliko povreda koje su u različitim

fazama zarastanja, povrede lica kod vrlo male dece, delova na glavi deteta bez kose itd.).

- ♦ Dati informacije detetu (tokom provere na drugoj liniji) o postupcima koji se očekuju na način koji on / ona može da razume.

3. Deca sa pratnjom i odvojena deca

3.1. Prilikom približavanja proveri na prvoj liniji kontrole

3.1.1. Okolnosti uoči kontrole: da li postoji nešto neobično?

Dete može imati pratnju roditelja, zakonskog staratelja (dete sa pratnjom) ili trećeg lica koje može biti odrasla osoba ili član porodice, na primer, ujak ili baka i deda (odvojeno dete). Ljudi se ponašaju prirodnije kada ne misle da ih posmatraju, pa treba pratiti ponašanje dece i lica koja ih prate u kretanju prema napred, ili u redu pre toga, tako kontrola pasoša može biti veoma koristan trenutak za ovaj vid provere. Razmeštanje oficira u civilu na većim aerodromima uvek вреди razmotriti.

Graničari moraju da vode računa da ne donose pretpostavke ili da ne podležu predrasudama kada posmatraju ljude. Važno je da ne diskriminišu na osnovu percepcije kulturne, verske, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola ili drugih činilaca kada posmatraju decu i ljude koji ih prate. Međutim, dodatnu pažnju treba posvetiti deci koja dolaze iz zemalja / regiona iz kojih dolazi mnogo tražilaca azila.

Važan deo svake procene zasnovan je na prvom utisku, koliko god da je to intuitivno za iskusnog graničara. Svaka neobična situacija treba da privuče pažnju službenika i da rezultira drugim aktivnostima u drugoj liniji kontrole (tj. proverom odnosa između deteta i odraslih, pažljivim pregledom pratećih dokumenata itd.).

Iskusni graničari, naviknuti da vide decu na granici, mogu iskoristiti svoje znanje tako što će razmotriti sledećih nekoliko pitanja u odnosu na očigledni uzrast i zrelost deteta.

Izgled deteta

- ♦ Stidljivo, ekstravagantno, povučeno ili uplašeno.
- ♦ Zatvoreni stav tela, pri čemu pokušava da izgleda što je moguće manje.
- ♦ Nema kontakta očima, gleda u pod.
- ♦ Izgleda nepovezano sa ostalim članovima grupe.
- ♦ Odeća: Da li je potpuno nova? Da li to odgovara detetu ili se čini da je pozajmljena? Da li biste to očekivali? Da li je odeća pogodna za situaciju?
- ♦ Pokušava da se obrati osobi koje ga ignoriše.
- ♦ Sličnost osobina sa odraslom osobom ili osobama (ako je odrasla osoba roditelj), uz dužno poštovanje načela nediskriminacije i njegove objektivne primene prilikom profiliranja.
- ♦ Pogledajte izbliza interakcije između deteta i roditelja / odraslih osoba koje ga prate.
- ♦ Da li je dete opušteno / da li mu je udobno sa odraslom osobom odn. osobama?
- ♦ Može li dete da govori slobodno?
- ♦ Da li dete pokazuje znakove straha od odrasle osobe odn. odraslih osoba?

Neophodno je posvetiti posebnu pažnju ako dete prati samo jedna odrasla osoba ili kada je dete iz zemlje iz koje dolaze izbeglice ili zemlje u sukobu ili za koju je poznato da se u njoj ozbiljno krše ljudska prava.

Postoji retka mogućnost da će bebe koje spavaju biti pod sedativom kako bi prošle kroz kontrolu. Ako posle nekog vremena (možda u drugoj liniji) dete i dalje čvrsto spava, naročito ako prateća odrasla osoba pokazuje znakove nervoze, sumnja postaje osnovana.

Isti metod može se koristiti sa vrlo malom decom koja mogu da govore i predstavljaju rizik za prateće osobe. One se mogu

smatrati premalenim da bi bili pravilno upućeni u šta treba da kažu ili da ne kažu.

3.1.2. Na prvoj liniji kontrole

U kabinama granični policajci treba da obrate pažnju na neke od sledećih pokazatelja izgleda:

Deca predškolskog uzrasta (obično mlađa 6 godina)

- ♦ Da li je nešto neuobičajeno za situaciju koju vidite?
- ♦ Da li je ponašanje deteta u skladu sa dužinom putovanja?
- ♦ Da li je dete mirno, odsutno, zbunjeno, uplašeno ili uznemireno?
- ♦ Da li se dete oseća udobno u prisustvu onih koji ga prate? Ako se plaši formalnosti kontrole pasoša, da li je on / ona u blizini lica koja je u njegovoj pratnji?
- ♦ Da li dete gleda u drugog putnika koji pokušava da ga ignoriše? (U tom slučaju treba pažljivo proveriti drugog putnika, jer on / ona može biti „pratnja“.)

Deca školskog uzrasta (obično starija od 6 godina)

- ♦ Da li je nešto neuobičajeno za situaciju koju vidite?
- ♦ Da li se dete plaši ili je uznemireno?
- ♦ Da li je dete odsutno / udaljeno / mrmlja ili govori nepovezano?
- ♦ Da li je dete bezrazložno ponizno?
- ♦ Da li dete gleda u drugog putnika koji pokušava da ga ignoriše? (U tom slučaju treba pažljivo proveriti drugog putnika, jer on / ona može biti „pratnja“.)
- ♦ Da li dete izgleda kao da je možda pod sedativima?

Odrasli pratioci deteta

- ♦ Ako je roditelj, koliko on / ona liči na dete? Da li je njegovo telo kompatibilno s detetom? Postoje li sličnosti u ponašanju, ili stavu roditelja ili deteta, ili nekih drugih karakterističnih poteza u ponašanju?
- ♦ Da li odrasla osoba izgleda zabrinuta, uznemirena ili nervozna?

- ♦ Da li imate utisak da je dinamika između deteta i prateće osobe u skladu sa njihovim kulturnim poreklom?

Graničari takođe mogu neformalno postavljati neka jednostavna pitanja detetu, kao što su njegovo / njeno ime ili godine ili neki drugi lični podaci. Takva pitanja su prirodno diskretna i moraju se postaviti u vezi sa uzrastom i zrelošću deteta, ali se mogu uporediti sa ličnim podacima sadržanim u putnim ispravama.

Pitanja koja se mogu postaviti odraslima i koja mogu rezultirati u prijavama trgovine ljudima uključuju sledeće.

- ♦ Da li ste vi roditelj / staratelj / zakonski zastupnik deteta?
- ♦ Ako ne, gde su oni i ko ste vi?
- ♦ Kada je poslednji put dete videlo svoje roditelje?
- ♦ Da li dete ima sa sobom bilo kakvu dokumentaciju, kao što su lične isprave za utvrđivanje identiteta ili pasoš?
- ♦ Koja je destinacija deteta i svrha putovanja?
- ♦ Ko ga je organizovao?
- ♦ Ko je platio putovanje?
- ♦ Da li imate neke fotografije vašeg deteta sa sobom? (Obično roditelji imaju slike svoje dece koje čuvaju na svojim mobilnim telefonima ili u novčaniku.)

3.1.3 Provera isprava

Granični policajac treba da proveriti odnos između deteta i odraslih osoba. Priilikom provere isprava važno je razgovarati sa putnicima, a istovremeno posmatrati njihovo ponašanje (neke sugestije su već navedene), a posebno reakcija deteta (radna stanica u pasoškoj kontroli treba biti osmišljena da dete bude jasno vidljivo, npr. jednostavno ogledalo može pomoći u proveriti da li je dete u suprotnom donjem delu kabine).

Pored standardnih provera, potrebno je fokusirati se i na sledeće:

- ♦ broj dece i broj isprava (pasoša, viza itd.) – potrebno je detaljnije proveriti potpuno nove putne isprave, naročito ako su iz zemalja gde su mogle da budu izdate na osnovu prevare ili korupcije (prema dostupnoj analizi rizika);
- ♦ prateća dokumenta i karte za avionska putovanja (raspored putovanja), sa kratkim pitanjima o razlogu putovanja (provera doslednosti između prvih izjava i prezentiranih dodatnih dokumenata). Kada putuju sa decom, *bona fide* odrasli koji ih prate imaju tendenciju da putuju najdirektnijom rutom;
- ♦ provera pravnog odnosa između deteta i lica koje putuje s njim;
- ♦ porodične grupe u kojima ima nekoliko dece: datumi rođenja i starost odraslih lica treba proveriti zbog eventualnih nedoslednosti;
- ♦ državljanstvo dece – na primer, ako je dete nosilac pasoša Evropske unije, verovatno će govoriti ili bar razumeti jedan ili više evropskih jezika;
- ♦ sistematski konsultovati Nacionalni šengenski informacioni sistem (NSIS) i policijske baze podataka kada deca sa državljanstvom Evropske unije ne putuju sa oba roditelja (za državljane trećih zemalja se to već zahteva na osnovu odredbi Zakonika o šengenskim granicama).

Ako postoje sumnje da dete može biti izloženo riziku, granični policajac treba da nastavi sa kontrolom na drugoj liniji.

3.2. Druga linija kontrole

Proveru na drugoj liniji treba da obavi drugi službenik (ako je dostupan) koji je svestan metoda rada koji su koristili krijumčari i trgovci ljudima, kao i nedavnih obaveštenja.

Sve prethodne aktivnosti treba da budu pregledane, a provere će biti ponovo obrađene ako je to potrebno. Neke dodatne provere su opisane u nastavku.

Prema Zakoniku o šengenskim granicama, dete i lice koja prati dete dobijaju napismenu informaciju o svrsi i postupku takvog čekanja, i njega treba sprovesti kao standardni i slučajni postupak. Ove informacije će biti dostupne na svim službenim jezicima Evropske unije i na jeziku (jezicima) zemlje ili zemalja koje graniče sa dotičnim državama članicama. Koristiće se jezik koji pojedinci razumeju ili se razumno može smatrati razumljivim, ili će biti saopšteno na drugi efikasan način, uključujući angažovanje tumača tamo gde je to neophodno.

Tokom kontrole na drugoj liniji potrebno je posvetiti posebnu pažnju reakciji deteta i putnika koji su u pratnji.

3.2.1. Putovanje

U slučaju osetljivih letova (prema analizi rizika), pre sletanja aviona treba koristiti *Advance Passenger Information System* (APIS).

Osim logičkog ispitivanja o različitim delovima putovanja, u određenim slučajevima proverava spiska putnika i evidencije imena putnika (PNR), ako je to dozvoljeno važećim nacionalnim zakonodavstvom, pomaže u proveru da li postoje drugi putnici koji putuju pod istom rezervacijom leta koji bi mogli dovesti decu izloženu rizikom teških zločina. Pomagač / pratnja se može naći među drugim putnicima i presretnuti pre nego što napuste aerodrom. Otvoreni izvori, kao što je <https://www.checkmytrip.com>, mogu se koristiti ako nacionalno zakonodavstvo ne dozvoljava da se konsultuje sistem PNR koji koriste avio-prevoznici.

Osoblje avio-kompanije takođe može biti koristan izvor informacija. Vazduhoplovna posada je često imala mnogo sati u vazduhu za posmatranje putnika i možda je primetila nešto neuobičajeno (npr. interakcije između odrasle osobe i deteta koje sedi nekoliko redova odvojeno, grupa u kojoj deca i prateća osoba jasno ne poznaju jedni druge, odeveni u novu odeću koja

izgleda neobično, sugestije da deca nisu naviknuta na odeću, njihova odeća možda i dalje ima neke oznake itd.).

3.2.2. Isprave i prtljag

Preporučljiva je detaljna provera putnih i pratećih isprava, uz mogućnost kontaktiranja sa konzularnim organima zemlje koja je izdala putne isprave. Konzularne vlasti ne treba kontaktirati u slučaju deteta koji dolazi iz zemlje iz koje dolazi mnogo izbeglica ili zemlje u sukobu ili za koje je poznato da se u njima ozbiljno krše ljudska prava i / ili ako je dete prepoznato kao potencijalni tražilac azila, pošto taj kontakt može dete i njegovu porodicu izložiti dodatnom riziku. Naročito treba obratiti pažnju na to da li vize imaju uzastopne serijske brojeve, a tim pre kada se ovi brojevi odnose na putnike koji ne putuju zajedno.

Ako to već nije deo kontrole u prvoj liniji, trebalo bi konsultovati I-24/7 (baze podataka Interpola), u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom.

Ako deca ne putuju sa sopstvenim prtljagom, odrasla osoba treba da ima odeću, igre ili igračke koje pripadaju detetu u njegovom prtljagu. Svaka odrasla osoba koja je u pratnji mora biti u mogućnosti da navede nekoliko predmeta koji pripadaju detetu kada se to od njih zatraži.

3.2.3 Interakcija sa detetom na drugoj liniji kontrole

Kada razgovara sa detetom tokom provere na drugoj liniji, granični policajac treba da razmisli o trenutnom razdvajanju deteta od prateće odrasle osobe (na diskretan način). Ako se čini da je dete u opasnosti, on / ona će verovatno objasniti situaciju u odsustvu potencijalno ugrožene odrasle osobe. Dete se mora uvek informisati o tekućem procesu.

Osim toga, drugi granični službenik treba da utvrdi bilo kakvu neusaglašenost ili nekoherentnost u informacijama i da postavlja ista pitanja odraslima odvojeno i neformalno kako bi uporedili odgovore deteta i prateće odrasle osobe.

Uvek je preporučljivo da budu dva granična policajca, ako je moguće muškarac i žena, i da se pokuša stvaranje atmosfere koja je u najvećoj mogućoj meri neformalna i prijateljska. Postoji verovatnoća da će dete koje se oseća nesputano i relativno opušteno biti voljno da komunicira. Nepoklapanje može biti pokazatelj rizika, a važno je smanjiti konfrontaciju i prepoznati da se situacija ipak može doživeti kao formalna i stresna, i za decu i za odrasle (npr. možda imaju negativna iskustva sa policijom i / ili službenicima bezbednosti u prošlosti).

Prisustvo dvoje pripadnika granične policije takođe je zaštita od bilo kakvih kasnijih optužbi za zastrašivanje (ili drugog neadekvatnog ponašanja). Period u kojem je dete odvojeno od prateće odrasle osobe treba biti razumno kratak, bez obzira koji su utvrđeni pokazatelji rizika.

Razgovor sa decom je uvek moguć i bez intervjuja, ali formalne intervjuje sa njima treba sprovoditi samo kad je to neophodno i prema važećem zakonu (videti deo 3.3). Svaki dijalog sa detetom treba da se odvija bez nepotrebnog odlaganja, u prostorijama osmišljenim ili prilagođenim za tu svrhu, pri čemu je poželjno da se sprovode u saradnji sa stručnjacima osposobljenim za ove zadatke. Ako je moguće, anketari treba da budu istog pola kao dete. Treba angažovati i prevodioce ako dete ne razume jezik kako bi razgovor bio svrsishodan. Broj intervjuja, kao i njihovo trajanje, treba svesti na minimum, a dete treba da intervjuiše isto lice kad god je to moguće.

Preporučuje se da se svrha svake interakcije objasni i da se uspostave osnovna pravila za intervju: „Ako ne znate odgovor,

nemojte pogađati.” „Ne postoji tačan ili pogrešan odgovor, samo recite da ne znate.” „Znaš više od mene o tome šta se dogodilo.” „Ako ne želite da odgovorite, u redu je da to kažete.” „Možete me ispraviti ili se ne složiti.” „Ako ponovim pitanje, to ne znači da je prvi odgovor bio pogrešan.” „Ako je pitanje previše teško, možemo se vratiti kasnije.” „Samo recite istinu.”.

Opšte uzevši, deca mogu biti sa pratnjom tokom razgovora, u odgovarajućim okolnostima mogu biti prisutni odrasli po njihovom izboru, ali njihov zahtev za to treba odbiti ako se, na primer, sumnja da je ta odrasla osoba pomagač. Kada se sumnja na krivično delo u koje je umešano dete, granični policajci moraju od samog početka obezbediti da se svi intervjui sa detetom-žrtvom ili svedokom sprovode u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom i mogu se koristiti kao dokazi (možda će biti neophodno prethodno odobrenje tužioca ili sudije, za intervju koji se vodi u prisustvu pravnog savetnika i / ili organa za zaštitu dece itd.). U suprotnom, granični stražari mogu da razgovaraju neformalno sa detetom.

Evo nekoliko saveta o tome kako komunicirati sa decom, pri čemu treba uzeti u obzir njihov očigledni uzrast i zrelost:

- obratite pažnju na znakove nesreće, poput izraza lica, gesta ili jezika tela;
- nemojte očekivati ili primoravati na trenutno obelodanjivanje;
- razgovarajte sa detetom na prijateljski način i u prijateljskom okruženju; budite otvoreni, jasni i iskreni, ako je moguće koristeći jezik deteta (koje ima podršku izvornog govornika);
- koristite jezik koji odgovara detetovom uzrastu i zrelosti, sa jasnim i jednostavnim izrazima;
- objasnite detetu šta se dešava i zašto se proveravaju njegove okolnosti;
- detetu pružite informacije o njegovom statusu, pravima i zaštitnim merama;

- ♦ uverite dete da je vaš cilj dobrobit deteta, njegova bezbednost i zaštita;
- ♦ postavljajte otvorena i konkretna pitanja (šta, gde, kada, kako, ko, zašto);
- ♦ dajte detetu pauzu za vodu, toalet ili kad se umori i ako je neophodno odgovorite na posebne potrebe ili specifične zahteve;
- ♦ izbegavajte donošenje pretpostavki o tome šta misli dete;
- ♦ proverite da li je dete shvatilo, zamolite ga da vam kaže šta je shvatilo;
- ♦ pitajte dete da li ima pitanja i odgovorite na njegova pitanja.

Ocenjivanje poznavanja pretpostavljene zemlje porekla

Kako bi se utvrdilo da li je dete zaista upoznato sa okruženjem zemlje koju je prateća odrasla osoba navela kao zemlju porekla odn. zemlju iz koje dolaze, sledeće teme mogu pomoći u proveru:

- ♦ televizijski programi, crtani filmovi i muzičari popularni kod mladih u zemlji porekla (informacije se mogu naći na internetu);
- ♦ osnovno znanje o oblasti u kojoj žive (aplikacija Google Earth Street View može biti korisno sredstvo);
- ♦ detalje o njihovoj školi, sportu kojim se bave i unutrašnjosti njihovog doma.

U bilo kom trenutku, odgovori deteta mogu se unakrsno proveravati sa odgovorima koje je dala prateća odrasla osoba ili druga deca koja su prisutna u istoj grupi.

3.3. Transitna područja i kontrole na vratima

Većina komentara iz drugih delova ovog poglavlja takođe se primenjuju u pogledu kontrole tranzitnih područja i kontrole na vratima, imajući u vidu da u tim slučajevima prikriveni tim (tj. graničari u civilnoj odeći) mogu bolje posmatrati ponašanje putnika.

U tranzitnim područjima gde je velika gužva isprave, karte za ukrcajanje i avionske karte se lako mogu zameniti ili promeniti. Deca koja su možda stigla sa pratnjom mogu brzo biti napuštena. Na preplavljenim aerodromima, skeniranje i nadgledanje sigurnosnim kamerama (CCTV) i nadzor mogu biti od neprocenjive pomoći u uspostavljanju ovog metoda rada.

3.4. Konačna odluka i upućivanje

U svim odlukama najpre treba uzeti uz obzir najbolji interes deteta, a načelo neproterivanja mora da se poštuje.

Dete treba zadržati samo u izuzetnim slučajevima, uvek u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom, u najkraćem mogućem vremenu i kao krajnja mera. Komitet Ujedinjenih nacija za prava deteta utvrdio je da se pritvor dece ne može opravdati na osnovu statusa migranta¹². U bilo koje vreme i prema okolnostima, ako postoji osnovana sumnja da je dete u opasnosti ili pod rizikom i možda je u pokretu u svrhu trgovine ljudima ili je na drugi način potrebna zaštita na osnovu prethodno navedenih pokazatelja / znakova, smesta treba primeniti mehanizam upućivanja i sprovesti početnu istragu, u saglasnosti sa važećim nacionalnim zakonodavstvom, pre nego što bilo koja odluka postane konačna. Specijalizovano osoblje za zaštitu dece treba pozvati na intervenciju na aerodromu prilikom upućivanja na početni smeštaj, a granična policija mora da ima pripremljene i dostupne podatke o kontaktu na licu mesta.

Opšte pravilo na granicama jeste da deca ne treba da budu odvojena od roditelja (ili pratećeg rođaka), osim ako postoji sumnja da je dete pod rizikom u njihovom prisustvu. Agencije za zaštitu

¹² UNCRC, Opšti komentar br. 6 (2005), o postupanju sa decom bez pratnje ili odvojenom decom izvan svoje matične zemlje, stav 61

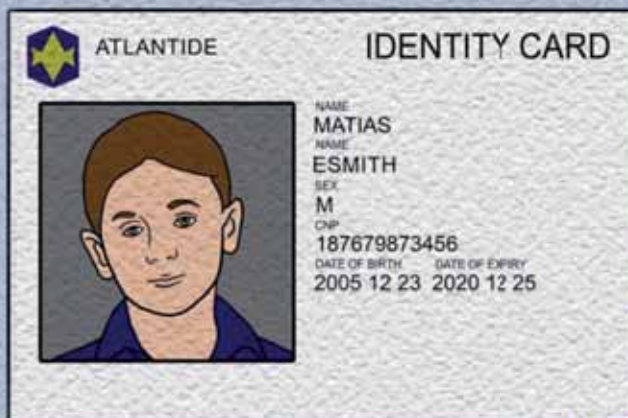
dece će biti u boljoj poziciji da u potpunosti potvrde ovaj aspekt i da preuzmu slučaj.

Ne zaboravite sledeće:

- ♦ nastojte da vreme između aktiviranja zaštite deteta i / ili NMU-a i stvarne primopredaje bude što kraće. U tom cilju obezbedite da ulazna tačka (tj. kontakt osoba ili osobe i brojevi) u zaštitnom ili nacionalnom sistemu upućivanja bude identifikovana i poznata;
- ♦ ako je moguće, organizujte koordinacioni sastanak u vezi sa zaštitom i / ili NMU kako biste razgovarali o tome kako da rešite situaciju kada deca stignu kasno uveče, rano ujutru ili tokom praznika ili vikenda;
- ♦ deci obezbedite pristup osnovnim uslugama (hrana, voda, toalet, medicinska pomoć itd.) i, ako je moguće, nešto da se zabavljaju u vreme kada moraju da čekaju;
- ♦ decu obavestite o tome šta se dešava i šta će se dešavati.

Graničari treba da budu upoznati sa postupcima rada avio-prevoznika u vezi sa decom koja imaju pratnju i odvojenom decom.

4. Deça bez pratnje

4.1. Kada se približavaju tačkama za proveru i prvoj liniji kontrole

4.1.1. Situacija pre kontrole: da li postoji nešto neobično?

Prilikom posmatranja ponašanja dece bez pratnje možda će morati da se uzmu u obzir parametri slični onima koji bi se koristili u slučaju obrazaca ponašanja za decu sa pratnjom i za odvojenu decu. Možda bi bilo korisno posmatrati ponašanje ljudi kad ne znaju da ih neko posmatra. Razmeštanje službenika u civilu na većim aerodromima uvek vredi razmotriti.

Granični policajci ne bi trebalo da donose pretpostavke ili da podležu predrasudama kada posmatraju ljude. Važno je da se ne diskriminiše na osnovu kulturnog, verskog, etničkog porekla, pola, nacionalnosti ili drugih činilaca prilikom posmatranja dece.

Važan deo svake procene zasnovan je na prvom utisku, koliko god da je to intuitivno za iskusnog graničara. Svaka neobična situacija treba da privuče pažnju službenika i da ima za posledicu druge aktivnosti u drugoj liniji kontrole, pažljive preglede dopunskih dokumenata, diskretno posmatranje, pažljivo posmatranjem dinamike odnosa između deteta i odraslih itd.).

Iskusni graničari, naviknuti da vide decu na granici, mogu iskoristiti svoje znanje i da razmotre sledećih nekoliko pitanja u odnosu na očigledan uzrast i zrelost deteta.

4.1.2. Na prvoj liniji kontrole

Granični policajci u kabinama mogu obratiti pažnju na neke od sledećih pokazatelja pojavljivanja.

- ♦ Da li je nešto neuobičajeno za situaciju koju vidite?

- ♦ Da li je ponašanje deteta u skladu sa dužinom leta aviona sa kojeg je iskrcalo?
- ♦ Da li je dete mirno, odsutno, udaljeno, nesređeno, uplašeno ili uznemireno?
- ♦ Da li dete gleda u drugog putnika? (U tom slučaju treba pažljivo proveriti drugog putnika, jer je možda on / ona „pratnja“.)

4.1.3. Kontrola dokumenata

Jezička barijera je nesumnjivo problem, ali neke reči se mogu razmeniti sa detetom na prijateljski način, pri čemu treba imati u vidu uzrast i zrelost deteta. Moguća odnose se na to ko ga čeka na području dolaska izvan sigurnosnog perimetra, da li dete često putuje, gde su roditelji deteta i ko je dete odvezao na aerodrom u matičnoj zemlji.

Osim standardnih provera, neophodno je obratiti pažnju i na sledeće:

- ♦ dokumenta podneta na uvid (pasoši, vize, prateći dokumenti itd.) – neophodna je pažljivija provera potpuno novih putnih isprava, naročito ako su iz zemalja u kojima se mogu izdati na osnovu prevare ili korupcije (pozovite se na dostupne analize rizika);
- ♦ neki konzulati izdaju vize za decu sa imenom lica koja prati dete u polju za komentare (npr. britanski konzulati) ili dete u svom pasošu može imati neke stare vize sa imenom lica koje ga čeka izvan područja dolaska;
- ♦ provera pratećih dokumenata i avionskih karata (raspored putovanja), sa kratkim pitanjima o razlogu putovanja;
- ♦ shodno odredbama Zakonika o šengenskim granicama (ZŠG), konsultovati NSIS i policijske baze podataka (za državljane trećih zemalja to je već zahtev prema ZŠG-u) i, ako su dostupne lokalno, sprovesti sistem upozorenja za otmicu deteta.

Smatra se da je veoma poželjno zatražiti od službenika na drugoj liniji kontrole da identifikuju i ukratko intervjuišu svako lice koje čeka dete (molimo pogledajte deo 5.2.1).

Ako postoje pokazatelji da dete može biti izloženo riziku, granični nadzor treba da nastavi sa kontrolom na drugoj liniji.

4.2. Kontrola na drugoj liniji

Kontrolu na drugoj liniji treba da obavi drugi službenik (ako je dostupan) koji je svestan metoda rada koji su koristili krijumčari i trgovci ljudima, kao i nedavnih obaveštenja.

Sve prethodno spomenute aktivnosti treba pregledati i proveriti ako je neophodno.

Provera dokumenata i avionskih karata, pri čemu treba detaljno istražiti različite faze putovanja, upozorenja o tranzitnim područjima i tehnike preporučene za interakciju sa decom su u suštini iste kao i za decu sa pratnjom ili za odvojenju decu.

U skladu sa ZŠG, dete će napismeno dobiti informaciju o svrsi i postupku takvog čekanja, a koji bi trebalo da se sprovede kao standardni nasumični postupak. Ove informacije će biti dostupne na svim službenim jezicima Unije i na jeziku ili jezicima zemalja koje se graniče sa dotičnim državama članicama. Koristiće se jezik koji dete razume ili se razumno može smatrati da razume, ili će biti obavješteno na drugi efikasan način, uključujući angažovanje tumača tamo gde je to potrebno.

4.2.1. Lice koje čeka dete

Važan činilac je verovatno prisustvo lica koja dočekuju dete. Prvi prioritet službenika na drugoj liniji kontrole često je da iden-

tifikuje i ukratko intervjuiše to lice, ali ova provera mora biti obavljena nakon što se na osnovu dostupne dokumentacije, informacija dobijenih od osoblja avio-kompanije i deteta stekne uvid u činjeničnu situaciju. Neophodno je kasnije proveriti šta kaže lice koja čeka dete.

Preporučljivo je da policajci u civilnoj odeći hodaju nekoliko metara iza lica koje prati dete do čekaonice, kako bi se uverili da će se pojaviti lice koja ga čeka. Trgovac ljudima se može sakriti ako se pojavi granični stražar u uniformi sa detetom.

Lice koje čeka dete izvan područja dolazaka treba obavestiti o potrebi za detaljnom proverom kao standardnim nasumičnom postupkom, pri čemu treba obratiti pažnju na reakciju lica koje čeka dete.

Ako dete putuje sa svojim prtljagom, možda bi odrasla osoba znala manje ili više šta je u prtljagu, naročito ako je dete vrlo mlado. Trebalo bi da odrasla osoba može da navede nekoliko stvari kada se od nje to zatraži.

Službenik mora biti u potpunosti zadovoljan činjenicom da je razlog za putovanje deteta legitiman i da je objašnjenje za to tačno.

Zahtev za azil tokom identifikacije i kontrole, bilo neposredno od deteta ili od strane lica koje čeka dete i podnosi ga u ime deteta, ne bi trebalo da spreči ili ometa graničnog policajca da prikupi sve neophodne dokaze i da pritom poštuje redovne postupke.

4.3. Konačna odluka i upućivanje

U svim odlukama, mora se prvo uzeti u obzir najbolji interes deteta i mora da se poštuje načelo neproterivanja.

Dete treba zadržati samo u veoma izuzetnim slučajevima, uvek u skladu važećim nacionalnim zakonodavstvom, u najkraćem mogućem trajanju i kao krajnju meru. UNCRC je utvrdio da pritvor dece ne može biti opravdan statusom migranta¹³. U svako doba i prema okolnostima, ako postoji opravdana sumnja da je dete u opasnosti ili pod rizikom i da je možda u pokretu u svrhu trgovine ljudima ili je na drugi način potrebna zaštita na osnovu prethodno navedenih pokazatelja / znakova, pre bilo kakve konačne odluke treba smesta primeniti mehanizam upućivanja i sprovesti početnu istragu, u skladu sa važećim nacionalnim zakonodavstvom. Specijalizovano osoblje za zaštitu dece treba pozvati na intervenciju na aerodromu prilikom upućivanja ili početnog smeštaja, a granična policija bi trebalo da ima podatke za kontakt sa tim licima.

Opšte pravilo na granicama jeste da decu ne treba odvajati od roditelja ili rođaka (koji ih mogu čekati prilikom dolaska), osim ako postoji osnovana sumnja da je dete pod rizikom kod takve odrasle osobe. Agencije za zaštitu dece će biti u stanju da u potpunosti potvrde ovaj aspekt i preuzmu slučaj.

Ne zaboravite sledeće:

- ♦ nastojte da vreme između aktiviranja zaštite i / ili NMU i stvarne primopredaje što je moguće kraće. U tom cilju se postarajte da ulazna tačka (tj. kontakt osoba odn osobe i brojevi) u NMU bude identifikovana i poznata;
- ♦ ako je moguće, organizujte koordinacioni sastanak u vezi sa zaštitom i / ili NMU kako biste razgovarali o tome kako da se reše situacije kada deca stižu kasno uveče, rano ujutru ili tokom praznika ili vikenda;

¹³ UNCRC, Opšti komentar br. 6 (2005), o postupanju sa decom bez pratnje ili sa odvojenom decom izvan matične zemlje, stav 61.

- ♦ deci obezbedite pristup osnovnim uslugama (hrana, voda, toalet, medicinska pomoć itd.) i, ako je moguće, nešto sa čim se zabavljati dok moraju da čekaju;
- ♦ decu obavestite o tome šta se dešava i šta će se dešavati.

Granična policija treba da bude upoznata sa postupcima koje sprovode avio- prevoznici u slučaju dece bez pratnje.

5. Dodatne informacije

5.1. Prikupljanje podataka

Pravilno prikupljeni podaci ukazuju na to da su terenske aktivnosti sprovedene na odgovarajući način. S obzirom na to da je na nivou Evropske unije malo dostupnih podataka u vezi sa decom koja prelaze spoljašnje granice, bolje prikupljanje podataka može identifikovati bolje prakse i spasiti veliki broj žrtava.

Granični policajci mogu igrati ključnu ulogu u otkrivanju krivičnih dela koji uključuju decu. Uspeh povezanih istraga često zavisi od odgovora i delovanja graničara koji prvo vide da je nešto pogrešno ili nedostaje. Neophodno je obezbediti da se sve informacije koje mogu biti relevantne brzo prenesu odgovarajućim vlastima radi neposredne reakcije. Trgovci ljudima retko rade sami i često menjaju ulaznu tačku kako bi smanjili rizik od ometanja; stoga samo obimno prikupljanje podataka može pomoći u identifikaciji sličnih metoda rada i u širenju najbolje prakse. Vrbovanje, prevoz i eksploatacija dece zahteva visok stepen grupne organizacije. Granične službe iz tih razloga istražuju niz povezanih krivičnih dela¹⁴.

5.2. Zaštita podataka

Granični policajci moraju u potpunosti poštovati sve važeće zahteve za zaštitu podataka pri snimanju, obradi i prenosu podataka o deci i moraju postupati u skladu sa propisima o zaštiti podataka.

Istovremeno, granični policajci moraju da posvete dovoljno pažnje prilikom snimanja, obrade i prenosa podataka o deci. Pravila zaštite podataka moraju se primenjivati i poštovati.

¹⁴ Godišnji izveštaj Interpola za 2008. godinu o krivičnim delima vezanim za trgovinu ljudima.

Kao opšte pravilo, granična policija nema obavezu da vrati bilo kakve specifične informacije o detetu u matičnu zemlju ili bilo kom organu matične zemlje u zemlji dolaska (npr. konzularni predstavnici).

Kada je to neophodno, treba identifikovati lica koja možda čekaju dete i odrasle osobe izvan područja dolazaka (molimo pogledajte i poglavlje 5, poglavlje 5.2.1).

5.3. Konzularna predstavništva trećih zemalja

Potrebno je da se napravi procena kontakta sa ovim delegacijama kako bi se brzo potvrdile putna isprava i prateća dokumenta, pod uslovom da se time dete ne izlaže dodatnom riziku (npr. ako dete odustaje od namere da traži azil).

Putnici (odrasli) koji su u pratnji ili lica koja čekaju dete isto tako mogu da stupe u kontakt sa govornikom na maternjem jeziku ili sa tumačem kako bi im se pružila mogućnost da relevantnim vlastima bolje prenesu informacije o svom položaju.

5.4. Postupci avio-prevoznika za postupanje sa decom bez pratnje

Kriterijumi za određivanje uzrasta koje avio-kompanije generalno koriste u slučaju maloletnika bez pratnje odnose se na decu između 5 i 11 godina (ponekad i do 15 godina). Informacije koje se odnose na procedure koje usvoje avio-prevoznici obično se lako mogu pronaći na njihovim službenim veb-stranicama.

Lokalni službenici treba da analiziraju različite postupke i da identifikuju moguće slabe tačke za decu na njihovim aerodromima.

6. Mehanizam zaštite i nacionalni mehanizam upućivanja

Kao što je naznačeno u poglavlju 2.9, NMU je sistem koji je uspostavljen na nacionalnom nivou, osmišljen tako da pruži zaštitu ranjivim licima i kao i da obezbedi zaštitu njihovih prava putem koordiniranog odgovora. Organizacija NMU varira u zavisnosti od nacionalnih specifičnosti i pitana koja se razmatraju.

Države članice su, na primer, prema zakonodavstvu EU u obavezi da za žrtve trgovine ljudima¹⁵ uspostave mehanizam upućivanja na nacionalnom nivou. U nekim zemljama, potrebne reakcije granične policije na slučajeve koji uključuju ranjivu decu organizovane su u skup standardnih operativnih postupaka koje se lako mogu aktivirati. U drugim slučajevima, potrebna reakcija je mnogo manje jasna, tako da se službe granične policije mogu opredeliti za sopstvene *ad-hoc* aranžmane upućivanja.

Evropska unija je takođe promovisala uspostavljanje mehanizama upućivanja na nacionalnom nivou radi rešavanja slučajeva otmice dece. Komisija je izdala smernice¹⁶ i pružila podršku¹⁷ da pomogne državama članicama u uspostavljanju sistema upozorenja o otmici deteta sa prekograničnom interoperabilnošću. Savet¹⁸ je takođe pozvao države članice da uspostave takve mehanizme i zaključe neophodne sporazume o saradnji. Treba napomenuti da raznolikost nacionalnih sistema ne pruža jedinstvenost na nivou Evropske unije. Nisu sve države članice razvile takve

¹⁵ Vidi čl. 11 (4) Direktive 2011/36 / EU Evropskog parlamenta i Saveta, u kojem se navodi: „Države članice preduzimaju potrebne mere da uspostave odgovarajuće mehanizme usmerene na ranu identifikaciju, pomoć i podršku žrtvama, u saradnji sa relevantnom organizacijom za podršku.”

¹⁶ SEC (2008) 2912 finalno – Najbolja praksa za pokretanje prekograničnog mehanizma upozorenja o otmici dece: http://ec.europa.eu/justice/funding/rights/call_10014/ramc_ag_annex_5_2008_en.pdf

¹⁷ Na primer, Bugarska, Kipar, Poljska, Slovačka, Španija i Ujedinjeno Kraljevstvo su iskoristili ovu mogućnost.

¹⁸ Zaključci Saveta od 11. novembra 2008. godine: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014612%202008%20REV%202>

mehanizme do danas. Međutim, ovi mehanizmi su neophodni kako bi se obezbedio brz i koordinisan odgovor na otmice deteta uz učešće svih relevantnih aktera, uključujući graničnu policiju.

Nacionalne vlasti su glavni akteri za uspostavljanje NMU i za obezbeđivanje prekogranične i međusektorske saradnje. Granični policajci, međutim, mogu igrati važnu ulogu u nastojanju da relevantne nacionalne vlasti uspostavljaju takve mehanizme tamo gde još uvek ne postoje.

Fronteks preporučuje uspostavljanje lakog aktivacionog sistema za upućivanje. Za bilo koji mehanizam upućivanja koji se odnosi na decu treba uzeti u obzir sledeće principe:

- ♦ zaštita prava deteta treba da bude prvi prioritet svih preduzetih mera uz potpuno poštovanje najboljih interesa deteta;
- ♦ efikasan sistem treba da bude što širi, kako bi se brzo reagovalo na različite oblike zlostavljanja, eksploatacije i trgovine ljudima. Dostupan je širok spektar specijalizovanih usluga, tako da se mogu pravilno rešavati specifične potrebe pojedinaca;
- ♦ potrebna je primena multidisciplinarnog i međusektorskog pristupa. Integrisani sistemi za zaštitu dece su najefikasniji. Stoga bi trebalo uključiti sve relevantne i specijalizovane aktere iz vlade i građanskog društva;
- ♦ sporazumi zaključeni između različitih subjekata moraju biti dovoljno prilagodljivi da bi se suočili sa složenošću procesa upućivanja i razrešili razne potrebe dece u različitim situacijama. Svi partneri moraju biti uključeni u pogledu njihovih uloga i odgovornosti, a osnovni princip saradnje treba pažljivo i usko definisati unutar mehanizma;
- ♦ neophodno je omogućiti i olakšati pristup uslugama podrške i zaštite;
- ♦ transparentnost i jasna podela odgovornosti su u srcu efikasnog mehanizma upućivanja.

- ♦ izgradnja bilo kog postojećeg mehanizma u cilju jačanja lokalne odgovornosti treba da olakša proces, a cilj bi trebalo da bude održivost;
- ♦ mehanizam treba redovno pregledati i ažurirati kako bi se obezbedila efikasnost i efikasnost zaštite dece. Treba nastojati da se postigne sinergija sa drugim relevantnim sistemima upućivanja.

Granični policajac uvek treba da ima sledeće pri ruci kada je to dostupno:

- ♦ podatke za kontakt sa službama koje treba obavezno kontaktirati: 24/7 podrška deci i druga hitna pomoć;
- ♦ sveobuhvatni spisak sa podacima za kontakt sa svim službama za zaštitu i dostupnim programima (zdravstveni, mentalno zdravlje, pravni, logistički itd.), bilo od nacionalnih vlasti, civilnog društva, međunarodnih organizacija ili nevladinih organizacija.

Na kraju, relevantno je da granični policajci pohađaju specifičnu obuku o tome kako se postupa sa ugroženim licima, sa posebnim naglaskom na decu.

7. Pojmovnik

- APIS** Advanced Passenger Information System (Napredan informacijski sistem o putnicima)
- I-24/7** Interpol checking system (Sistem Interpola za provere)
- ILO** International Labour Organisation (Međunarodna organizacija rada)
- IOM** International Organisation for Migration (Međunarodna organizacija za migracije)
- NGO** Non-governmental organization (nevladine Organizacije)
- NRM** National referral mechanism (nacionalni mehanizam upućivanja)
- NSIS** National Schengen Information System (nacionalni Šengenski informacijski sistem)
- PNR** Passenger name record (Evidencija imena putnika)
- SBC** Schengen Borders Code (Zakonik o šengenskim granicama)
- UNCRC** United Nations Convention on the Rights of Children (1990) (Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima deteta)
- UNCRSR** United Nations Convention Relating to the Status of Refugees (1951) (Konvencija Ujedinjenih nacija o izbeglicama)
- UNODC** United Nations Office for Drugs and Crime (Kancelarija Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal)
- UAM** Unaccompanied minor (maloletno lice bez pratnje)

Plac Europejski 6
00-844 Warsaw, Poland
T +48 22 205 95 00
F +48 22 205 95 01

frontex@frontex.europa.eu
www.frontex.europa.eu

Publications Office